

Zeszyty
PRASOZNAWCZE

RADA NAUKOWA • SCIENTIFIC COUNCIL

Ireneusz Bobrowski; Jerzy Bralczyk; Agnieszka Cieślikowa; Jacek Dąbała;
Ryszard Filas; Tomasz Goban-Klas; Agnieszka Hess; Wojciech Kajtoch;
Aleksander Kiklewicz; Jacek Kołodziej; Małgorzata Lisowska-Magdziarz;
Tomasz Mielczarek; Lidia Pokrzycka; Teresa Sasińska-Klas; Krzysztof Woźniakowski;
Grażyna Wrona

ZAGRANICZNI CZŁONKOWIE RADY NAUKOWEJ I WSPÓŁPRACOWNICY
FOREIGN MEMBERS OF SCIENTIFIC COUNCIL AND ASSOCIATES

Mihai Coman (Universitatea București);
Andreana Eftimowa (Sofijskijat Uniwersitet „Sweti Kliment Ochridski”);
Lutz M. Hagen
(Institut für Kommunikationswissenschaft, Technische Universität Dresden);
Urszula Kolberová (Ostravská Univerzita v Ostravě); Aleksandr Koroczenskij
(Biełgorodskij Gosudarstwiennyj Nacionalnyj Issledowatielskij Uniwersitet);
Walentina Kulpina (Moskowskij Gosudarstwiennyj Uniwersitet im. Łomonosowa);
Massimo Leone (University of Turin, Italy; University of Shanghai, China);
William H. Melody (University of Technology, Delft);
Györgyi Rétfalvi (Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola –
Budapest College of Communication and Business);
Winfried Schulz (Universität Erlangen, Nürnberg);
Benno Signitzer (Institut für Kommunikationswissenschaft, Universität Salzburg);
Slavko Splichal (Univerza v Ljubljani);
Marek Sroka (University of Illinois at Urbana-Champaign);
Irina Uchwanowa-Szmygowa (Biełoruszkij Gosudarstwiennyj Uniwersitet, Mińsk);
James William Underhill (Université de Rouen);
Tapio Varis (Tampereen yliopisto – University of Tampere);
Raimar Zeh (Lehrstuhl für Kommunikationswissenschaft,
Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg)

INSTYTUT DZIENNIKARSTWA, MEDIÓW I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ,
OŚRODEK BADAŃ PRASOZNAWCZYCH
UNIwersytetu Jagiellońskiego

Zeszyty PRASOZNAWCZE

67 | nr 3 | 259 | 2024

WYDAWNICTWO UNIwersytetu Jagiellońskiego

Zeszyty Prasoznawcze nr 3 (259), t. 67, Kraków 2024

KOLEGIUM REDAKCYJNE / EDITORIAL BOARD

Magdalena Hodalska (redaktor naczelna, magdalena.hodalska@uj.edu.pl),
Agnieszka Szymańska (zastępca redaktor naczelnej, agnieszka.szymańska@uj.edu.pl),
Edyta Żyrek-Horodyska (sekretarz redakcji, edytazyrek@wp.pl),
Zbigniew Bajka, Beata Klimkiewicz, Władysław Marek Kolasa, Maria Nowina Konopka,
Paweł Płaneta, Weronika Saran, Weronika Świerczyńska-Głownia, Agnieszka
Walecka-Rynduch,
Maciej Zweiffel, Rafał Kuś (redaktor statystyczny), Joshua Tan (redaktor językowy),
MyKaila Young (redaktor językowy)

© Copyright by Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego & Autorzy 2024

Artykuły są dostępne na licencji CC BY 4.0.

Articles are licensed under CC BY 4.0 license.

Publikacja płatna ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, stanowiących pomoc przyznaną w ramach programu „Rozwój czasopism naukowych” na podstawie umowy nr RCN/SP/0325/2021/1 z dnia 10.02.2023 r.

Pierwotną wersją czasopisma „Zeszyty Prasoznawcze” (e-ISSN 2299-6362) jest wersja online, publikowana kwartalnie na stronie: <https://ejournals.eu/czasopismo/zeszyty-prasoznawcze>
The electronic version is the primary version of the journal „Zeszyty Prasoznawcze” (e-ISSN 2299-6362) published on the Internet on the website <https://ejournals.eu/czasopismo/zeszyty-prasoznawcze>

Niniejsza publikacja stanowi utwór chroniony na podstawie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Prawami do tego utworu dysponuje Wydawca – Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego wraz z uprawnionymi twórcami. Bez zgody Wydawcy niedopuszczalne jest kopiowanie, rozpowszechnianie lub inne korzystanie z niniejszej publikacji, chyba że takie korzystanie następuje w ramach dozwolonego użytku osobistego, publicznego lub licencji otwartego dostępu udzielonych przez Wydawcę.

ADRES REDAKCJI

Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego
ul. Prof. S. Łojasiewicza 4, p. 1.103, 30-348 Kraków

ISSN 0555-0025

e-ISSN 2299-6362

Nakład: 100 egz.

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
JAGIELLOŃSKIEGO

www.wuj.pl

WYDAWNICTWO UNIwersytetu JAGIELLOŃSKIEGO

Redakcja: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków
tel. 12-663-23-80

Dystrybucja: tel. 12-631-01-97

tel. kom. 506-006-674, e-mail: sprzedaz@wuj.pl

Konto: PEKAO SA, nr 80 1240 4722 1111 0000 4856 3325

SPIS TREŚCI

Od Redaktora	
Ekomedia. Dziennikarstwo wobec zmian klimatycznych	VII
<i>Edyta Żyrek-Horodyska</i>	

ARTYKUŁY

Ekoreportaże Jana Mencwela i Michała Książka w świetle paradygmatu dziennikarstwa ekologicznego	11
<i>Edyta Żyrek-Horodyska</i>	
<i>Animal studies</i> jako terytorium badawcze w polskim medioznawstwie. Obrazy zwierząt w mediach podczas kataklizmów	31
<i>Magdalena Hodalska</i>	
Wizualizacje danych w polskim ekodyskursie prasowym	45
<i>Ewa Modrzejewska</i> <i>Dagmara Mateja</i>	
Charakterystyczne kolokacje w wybranych ekoreportażach prasowych z lat 2022–2024	65
<i>Katarzyna Ostrowska</i>	
Media o ociepleniu klimatu: biznes i emocje a fakty	77
<i>Anna Ślósarz</i>	
Wektory ekosprawiedliwości. Reportaże eko- i antropocentryczne	97
<i>Justyna Tabaszewska</i>	

VARIA

War Fact-Checking: Strategies and Methodology for Debunking Disinformation on the War in Ukraine at the Demagog.org.pl Website	115
---	------------

Monika Szafrńska

Conspiracy Theories Generated by Digital Anti-vaccination Communities. Netnographic Case Study of a Facebook Group	137
---	------------

Bogna Halska-Pionka

Patrycja Cheba

Z ŻYCIA NAUKOWEGO

Panorama polskiej mediosfery. „Leksykon terminów medialnych”, czyli polski wkład w rozwój medioznawstwa	157
--	------------

Magdalena Hodalska

Alternatywne style życia w PRL-u	163
---	------------

Magdalena Idem

Sprawozdanie z 15. edycji konferencji „Współczesne media: nadawca – odbiorca – użytkownik”, Lublin, 18–19 kwietnia 2024 r.	171
---	------------

Justyna Maguś

AUTORZY	177
----------------	------------

OD REDAKTORA

EKOMEDIA. DZIENNIKARSTWO WOBEC ZMIAN KLIMATYCZNYCH

„[...] najwięcej napracowałem się nad opisem cienia, które rzuca drzewo, nad opisem milczenia rzeki, która płynie przez Saharę. Ale na te obrazy krytycy nie zwracają uwagi”¹ – zanotował na kartach VI tomu „Lapidariów” Ryszard Kapuściński. Przywołana tu myśl zdaje się doskonale obrazować wyzwania, z którymi nadal, kilkanaście lat po śmierci autora „Hebanu”, mierzą się dziennikarze, wciąż poszukujący skutecznych i adekwatnych sposobów opowiadania o kwestiach związanych z postępującymi zmianami klimatycznymi czy o relacjach człowieka z pozaludzką naturą. Oddawany właśnie w ręce Czytelników trzeci numer *Zeszytów Prasoznawczych* pomyślany został jako numer monograficzny, którego temat przewodni – „Ekomedia. Dziennikarstwo wobec zmian klimatycznych” – jest próbą przyjrzenia się z medioznawczej perspektywy niezwykle aktualnym problemom i wyzwaniom współczesnego świata.

Dostrzegając wagę naukowej refleksji nad problematyką ekomediów, zapraszamy do lektury zróżnicowanych pod względem tematycznym i metodologicznym, a jednocześnie połączonych wspólnym hasłem, artykułów naukowych, których autorki z rozmaitych perspektyw omawiają sposoby prezentowania w środkach masowego przekazu problematyki ekologicznej. Numer otwiera tekst dr hab. Justyny Tabaszewskiej, prof. IBL PAN (Instytut Badań Literackich PAN) pt. „Wektory ekosprawiedliwości. Reportaże eko- i antropocentryczne”, w którym badaczka poddaje analizie porównawczej dwa teksty reportażowe: „Głód” M. Caparrosa oraz „Śmierć w Amazonii” A. Domosławskiego. Autorka w swych dociekaniach koncentruje się na tym, w jaki sposób założenia ekosprawiedliwości mają swoje odzwierciedlenie w obszarze dziennikarstwa zaangażowanego.

W artykule „*Animal studies* jako terytorium badawcze w polskim medioznawstwie. Obrazy zwierząt w mediach podczas kataklizmów” dr hab. Magdalena Hodalska, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński) przypomina o niezwykle ważnym obszarze badawczym, który na gruncie polskiego medioznawstwa wciąż nie spotyka się ze szczególnym zainteresowaniem naukowców. Badaczka – dokonawszy szczegółowej rekapitulacji stanu badań prowadzonych przez zagranicznych autorów w obszarze *Critical Animal and Media Studies* – przedstawia zróżnicowane sposoby prezentowania zwierząt w przekazach medialnych na temat katastrof.

1 R. Kapuściński, *Lapidarium VI*, Warszawa 2007, s. 13.

Dr hab. Anna Ślósarz, prof. UKEN (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej) swój tekst pt. „Media o ociepleniu klimatu: biznes i emocje a fakty” poświęca omówieniu negatywnych praktyk, stosowanych przez środki masowego przekazu, które nie zawsze w sposób wyczerpujący, rzetelny i etyczny komunikują o problematyce zmian klimatu. W artykule badaczka rozważa zagrożenia wynikające z percypowania tak prezentowanych treści przez osoby młode i zwraca uwagę na konieczność uwzględnienia w procesie edukacyjnym nauki krytycznego odbioru komunikatów medialnych.

Spojrzenie na problematykę ekomediiów w perspektywie językoznawczej przynosi artykuł dr Katarzyny Ostrowskiej (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) pt. „Charakterystyczne kolokacje w wybranych ekoreportażach prasowych z lat 2022–2024”. Opierając się na publikacjach magazynu *National Geographic. Polska*, badaczka przy pomocy analizy korpusowej oraz badań ilościowo-jakościowych zbiera i omawia najważniejsze związki wyrazowe pojawiające się we współczesnym dyskursie ekoreportażowym.

Dr Ewa Modrzejewska (Uniwersytet Warszawski) i mgr Dagmara Mateja (Szkola Doktorska Nauk Humanistycznych, Uniwersytet Warszawski) w szkicu pt. „Wizualizacje danych w polskim ekodyskursie prasowym” zwracają szczególną uwagę na relację tekstu i obrazu w publikacjach polskich dzienników i tygodników opinii traktujących o kwestiach ekologicznych. Badaczki pokazują, kiedy wizualizacje danych w tego rodzaju przekazach służyć mogą pogłębieniu wiedzy odbiorców, kiedy zaś stanowią narzędzie służące li tylko prostemu ilustrowaniu i potwierdzaniu tez formułowanych przez twórców prasowych publikacji.

Dział „Artykuły i rozprawy” zamyka artykuł dr Edyty Żyrek-Horodyskiej (Uniwersytet Jagielloński) pt. „Ekoreportaże Jana Mencwela i Michała Książka w świetle paradygmatu dziennikarstwa ekologicznego”. Tekst ten zogniskowany jest wokół problematyki genologicznej, przynosząc rozpoznania na temat poetyki ekoreportażu, jego funkcji i pozycji na współczesnym polskim rynku wydawniczym.

W niezwiązany bezpośrednio z tematem przewodnim niniejszego numeru dziale „Varia” publikujemy artykuł mgr Moniki Szafrąńskiej (Szkola Doktorska Nauk Społecznych, Uniwersytet Jagielloński). Tekst pt. „War Fact-Checking: Strategies and Methodology for Debunking Disinformation on the War in Ukraine on the Demagog.org.pl Website” prezentuje wyniki badań dotyczących sposobów weryfikowania przez portal Demagog.org.pl fałszywych informacji na temat wojny w Ukrainie. W tym dziale zamieszczamy także artykuł „Conspiracy Theories Generated by Digital Anti-vaccination Communities. Netnographic Case Study of a Facebook Group”, którego autorkami są dr Bogna Halska-Pionka (Uniwersytet Jagielloński) i mgr Patrycja Cheba (Szkola Doktorska Nauk Społecznych, Uniwersytet Jagielloński).

Zachęcamy ponadto do lektury trzech tekstów zamieszczonych w tradycyjnie już zamykającym numer *Zeszytów Prasoznawczych* dziale „Z życia naukowego”. Tę część otwiera recenzja autorstwa dr hab. Magdaleny Hodalskiej, prof. UJ, poświęcona „Leksykonowi terminów medialnych”, który ukazał się w 2024 roku

pod redakcją Kazimierza Wolnego-Zmorzyńskiego, Krystyny Doktorowicz, Ryszarda Filasa i Pawła Płanety. Uwadze Czytelników polecamy ponadto napisaną przez mgr Magdalenę Idem recenzję książki pt. „Magazyn ilustrowany *Ty i Ja*. Projekt alternatywnych stylów życia w PRL-u”. Niniejszy numer zamyka przygotowane przez dr Justynę Maguś (UMCS w Lublinie) sprawozdanie z 15. edycji konferencji pt. „Współczesne media: nadawca – odbiorca – użytkownik”, zorganizowanej w Lublinie w dniach 18–19 kwietnia 2024 roku.

Życzymy przyjemnej lektury.

Edyta Żyrek-Horodyska

 0000-0002-7276-1736

redaktorka numeru

